

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

STENSBÆK

HJØRRING KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	13.05.2011
Besigtiget af:	Nanna Secher Larsen
Journalnummer:	2011-7.82.07/860-0001
Kommune:	Hjørring Kommune
Adresse:	Stensbæk 2, 9881 Bindslev
Betegnelse:	Stensbæk
Fredningsår:	1945
Omfang:	Hovedbygningen (1744)

BYGNINGSBESKRIVELSE

Stensbæk ligger tilbagetrukket fra tilkørselsvejen, foran er der en åben græsklædt plads kantet af pigstensbelagte køreveje, der fører op til hovedbygningen. På pladsens nordlige side ligger en ældre grundmuret avlslænge og bag hovedbygningen ligger den store have. Bygningen rummer i dag i tre ferielejligheder.

Hovedbygningen på Stensbæk er en enetages længe opført i sort opstolpet bindingsværk med hvidkalkede tavler. Den er 21 fag lang og står på en sokkel af utilhugne marksten eller mursten. Begge gavle er grundmurede og midtfor gårdfacaden er der en grundmuret gavlkvist med en tofløjet fyldingsdør. Bygningen bærer et halvvalmet tag behængt med røde vingetegl, og der er to symmetrisk placerede skorstene med sokkel i rygningen. Den gamle køkkenindgang findes i den nordlige gavl, og midtfor havesiden er der udgang til haven. Der er isat en mindre dør i gårdfacadens sydlige del. I den sydlige gavl er der indgang til kælderen. Alle vinduer er torammede og otterudede, og fremstår malet i en blågrøn farve. På havesiden er vinduerne midthængte, og flere af disse har bevaret det håndmedede beslagværk fra 1700-tallet.

Det indre præges af husets oprindelige grundplan med gennemgåenden midterskillevæg. I den nordlige del af huset er der endnu spor efter den gamle køkkenafdeling, mens den midterste del af bygningen er optaget af repræsentative stuer, hvoraf en er gennemlyst. I den sydlige ende er der flere mindre værelser. Gennem hele bygningen ses talrige ældre fyldingsdøre med kraftigt profilerede gerichter og flere af dørene har ligeledes bevaret de ældre messingdørgreb og beslagværk. I tagetagen er der indrettet enkelte pigeværelser i gavlkvisten ellers står loftrummet uudnyttet. I det ene værelse er opsat en dør og nogle træpaneler bemalet med ornamenter, stilleben og arkadiske landskaber fra 1700-tallet. Disse paneler har muligvis oprindeligt været opsat i den gennemlyste storstue i stueetagen. I kælderen under bygningens sydligste fag, er det gamle klinkegulv af tegl bevaret.

Vindueshængsler på midthængte vinduer.

— BYGNINGSHISTORIE

Stensbæk nævnes helt tilbage i 1450, men den nuværende hovedbygning blev opført i 1744. Gården fungerede som ladegård under Odden indtil 1750. I slutningen af 1800-tallet blev den fuldmurede gavlkvist blevet tilføjet på gårdfacaden, ligesom at der blev tilføjet badeværelser og køkkener i anden halvdel af 1900-tallet. På ældre billeder ses det at hovedbygningen har været sammenbygget med den nordlige avslænge, samt at den enten har været hvidkalket over stok og sten eller har fremstået overpudset.

Hovedbygningen på Stensbæk har tidligere ligget som en del af et stort gårdanlæg med to sidelænger på hver side af gårdspladsen og tre avslænger symmetrisk placeret på den modsatte side af t gårdens tilkørselsvej. Der har derved været et stort gårdrum mellem hovedbygning, sidelænger og avslænger. Af dette anlæg er i dag bevaret en bindingsværkslade, der ligger parallelt med hovedbygningen samt dele af den nordre længe nær hovedbygningen. Et nyt beboelseshus er opført ved tilkørselsvejen overfor den gamle hovedbygning.

— KILDER

Danske Slotte og Herregaarde, Ny Samling, bind II, p.274-278
Gorm Benzon: *Egnsbindingsværk i Danmark*, København, 2000; p.29

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Stensbæk knytter sig til bygningens tilbagetrukne beliggenhed fra landevejen, med den store græsklædte plads foran og de høje træer i den bagvedliggende have, der er med til at skabe en stemningsmættet atmosfære omkring hovedbygningen. Også pigstensbelægningen og avslængen nord for gårdspladsen er med til at skabe en autentisk stemning, der giver et indtryk af, hvordan det fulde gårdanlæg tog sig ud, da alle længer endnu stod omkring gårdspladsen.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ved Stensbæk knytter sig i det ydre til bygningens konstruktion i sort opstolpet bindingsværk. Denne bindingsværkskonstruktion er med sine to rækker af løsholte, blanke midtertavle og dokker i både de øvre og de nedre tavle karakteristisk for nordjyske herregårdshovedbygninger af bindingsværk fra 1700-tallet. På havesiden har flere undertavle to dokker i hvert fag, ligesom der er små stykker skråtømmer bevaret i de yderste undertavle på gårdsiden.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig særligt til de bevarede træk af den ældre plan med gennemgående midterskillelæg

og et enkelt gennemlyst rum. Endvidere er flere ældre træk af planen bevaret: en køkkenafdeling i hovedbygningens nordlige ende, fine stuer i midten og mindre værelser i den sydlige del.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

I det ydre knytter de arkitektoniske værdier ved Stensbæk sig til bygningens på en gang underspillede og fornemme præg, der udtrykker sig gennem bygningens længde, symmetri og det traditionelle, nordjyske bindingsværk. Særligt på havesiden fremhæver det ret spinkle tømmer de regionale træk med blanke tavler og talrige dokker i undertavlene bygningens anselige længde. Yderligere både understreges og samles den lange bygning af tagets store, ubrudte flader af røde vingetegl. Med disse aspekter placerer Stensbæk sig som et af de sidste eksempler på en prunkløs, men nobel nordjysk herremandsbolig.

I det indre knytter de arkitektoniske værdier sig til grundplanens stuer og værelser, hvis mindre dimensioner giver en rar og intim atmosfære. I kontrast hertil står storstuen, der med lysindfald fra to sider, sine fire symmetrisk placerede tofløjede fyldingsdøre og loftets synlige bjælker med giver hovedbygningens største rum et herskabeligt præg. Det herskabelige præg videreføres gennem bygningen i de mange fyldingsdøre, messingdørgreb og beslagværk fra 1700 og 1800-tallet. Hertil kommer loftværelsets bevarede træpaneler med sirligt malede landskaber og stilleben, der er et helt unikt træk ved Stensbæk.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I Stensbæk knytter de bærende fredningsværdier sig i det ydre til bygningens konstruktion i regionalt forankret bindingsværk fra 1700-tallet med hvidkalkede tavler samt de ældre småsprossede vinduer, de ældre fyldingsdøre og det halvvalmede tag af røde vingetegl. Hertil kommer alle ældre detaljer herunder det ældre beslagværk.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til trækkene af den ældre grundplan med gennemgående hovedskillevæg og den indre fordeling med køkkenafdeling i den nordlige del, fine stuer i midten og mindre værelser i længens sydlige ende. Hertil kommer alle ældre detaljer, herunder de ældre fyldingsdøre, messingdørgreb og vinduernes ældre beslagværk samt loftværelsets bemalede dør og bemalede træpaneler.

— ANBEFALINGER

Det anbefales at bygningen får en generel istandsættelse indenfor overskuelig fremtid, idet bygningen på nuværende tidspunkt

fremstår nedslidt. En istandsættelse vil kunne bevare bygningens fredningsværdier for fremtiden.